ADÎ BİN HÂTEM-İ TÂÎ (radıyallahü anh)

Eshâb-ı kiramdan. Ebû Tarîf ismiyle tanınmıştır. Hazreti Ali'nin sancaktarı olup, cesâreti ve cömertliği ile şöhret bulmuştur. Meşhûr şâir Hâtem'in oğludur. Nesebi: Adî bin Hâtem bin Abdullah bin Sa'd bin Hazrec bin İmr-ül-Kays bin Âdî'dir. Hicrî 9 (m. 630) senesinde müslüman oldu. Önce hıristiyandı. Hazreti Ebû Bekir zamanında, kavminin mürted olmasına mâni oldu. Irak seferinde bulundu. Kûfe'de yaşadı. 67 (m. 686)'de 120 yaşında iken vefât etti. Kabri, Kûfe'dedir.

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), Medine'nin çevresindeki İslama girmeyen kabileler üzerine sefer düzenlerdi. Eshâb-ı kiram (r.anhüm) kabileleri İslama davet eder, müslüman olmaz ve teslim olmazlarsa savaş yapılır, savaşda alınan mallar ganîmet, teslim alınan kimseler de esîr olurdu. Hicrî 9. senede Tebük'ün doğusunda yaşayan Tay kabilesine de bir grup Eshâb-ı kiram (radıyallahü anh) geldiler. Eshâbı uzaktan gören Tay kabilesinin reîsi olan Adî bin Hâtem kaçtı. Alınan esîrler arasında Adî bin Hâtem'in kız kardeşi Sefâne de vardı. Esîrleri, Peygamberimizin huzûruna getirdiler. Resûlullah efendimiz, Sefâne'yi, Adî bin Hâtem'i bulup getirmesi için gönderdi. Sefâne, kardeşini buldu. Ona Peygamber efendimiz hakkında müsbet şeyler anlattı. Adî bin Hâtem, kız kardeşinin anlattıklarından cesâret alarak Medine'ye geldi. Müslüman oluşunu kendisi şöyle anlattı: "Resûlullah (aleyhisselâm) Mescidde imiş, oraya gittim. Selâm verdim. Bana: "Kimsiniz" buyurdular. Ben de "Adî bin

Hâtem'im" dedim. Kalktılar, beni evine davet ettiler. Yolda, zayıf yaşlı bir kadına rastladık. O kadın Resûlullah'a bazı ihtiyâçlarının olduğunu anlattı. Onunla ilgilendi ve ihtiyâçlarını halletti Ben, onları seyrediyor, içimden "Bu kimse melik değildir" diyordum. Sonra Resûlullah (aleyhisselâm) beni evine götürdü, içi lifle dolu bir minderi oturacağı yere koydu. "Buraya oturun" buyurunca, ben de "Siz oturun" dedim. Bana tekrar oturmamı emrettiler. Oturdum. Kendileri yere oturdu, içimden "Vallahi melik olan bir kimse böyle yapmaz. Bu melik değildir. Çok kerem sahibi bir kimsedir" dedim. Bana: "Yâ Adî bin Hâtem, müslüman ol da, selâmette olasın" buyurdu. Ben "Benim dinim vardır" dedim. Resûlullah (aleyhisselâm) "Senin dînini senden daha iyi biliyorum. Sen Rakusiyye dîninden değil misin? Kavminin dörtte bir ganîmetini yemiyor musun? Bu senin dininde sana helâl değildir" buyurdu. Ben içimden "Vallahi, doğru söylüyor. Bilinmeyen şeyleri biliyor. O, Peygamberdir" dedim. Resûlullah devam ettiler.

"Yâ Adî bin Hâtem, seni İslama girmekten alıkoyan nedir? Seni "Lâ ilahe illallah" demekten uzaklaştıran nedir? Allah'dan başka ilah var mı? Neden çekiniyorsun? Seni Allah büyüktür demekten alıkoyan nedir? Allahü teâlâdan daha büyük var mı?" buyurdu.

Bu kadar güzel yüzlü, tatlı sözlü bir kimse yalancı olamazdı. Hemen kelime-i şehâdeti söyleyip müslüman oldum. Peygamber efendimizin mübârek yüzleri gülerken;"Kendilerine azâb edilenler, Yahudilerdir. Sapıklarsa hıristiyanlardır." buyurdular.

Adî bin Hâtem, müslüman olmakla şereflendikten sonra, Peygamber efendimizin emriyle kendi kabilesine ve çevresindeki kabilelere, İslâmiyeti anlatmak ve onların zekâtlarını toplamak için görevlendirildi. Kabilesine giderek hepsinin müslüman olmalarına sebep oldu. Zekât mallarını ilk defa o topladı. Bir gün Hazreti Ömer'in yanına kabilemden bir kaç kimseyi götürmüştüm. Hazreti Ömer bizi karşıladı. Dedim ki "Beni tanıyor musun?" O da: "Evet. Sevgili Peygamberimize kavmin inanmadığı zaman sen imân ettin, inkâr ettikleri zaman sen doğruladın. Yüz çevirdikleri zaman sen vefakâr oldun. Zulmettikleri zaman sen sabırla karşıladın. Muhakkak ki ilk zekâtı kabilenden toplayarak Peygamberimizi sevindiren sen oldun. Ey Adî bin Hâtem" buyurdu.

Peygamber efendimiz, bir gün Hazreti Adî bin Hâteme, sadaka vermekle ilgili olarak; "Bir hurmanın yarısıyla bile Cehennem ateşinden korunun, onu da bulamazsanız tatlı ve güzel söz ile karşılık verin." buyurdular.

Adî bin Hâtem hazretleri, dünyâya hiç kıymet vermez, çok sadaka verirdi. Kazancını fakîrlere dağıtırdı. Peygamber efendimiz, bir mecliste otururlarken, Hazreti Adî bin Hâtem geldiğinde yanından yer verirler, iltifâtta bulunurlardı. Hazreti Adî, daha vakit girmeden namaza hazırlanır, her vakit için abdest alırdı. Onun şevkle namaza koşması, zevkle namaz kılması herkesin dikkatini çeker, ona imrenirlerdi.

Müslüman olduktan kısa bir süre sonra Peygamber efendimiz ile birlikte Veda Haccı'nda bulundu. Peygamberimizin (aleyhisselâm) vefâtından sonra bazı kabileler İslâmiyetten ayrılmış mürted olmuşlardı. Bunlar üzerine Hazreti Ebû Bekir bir ordu göndererek İslâmiyetten ayrılmayı önlemeye çalıştı. Tay kabilesi Hazreti Adî bin Hâtem'in gayreti, nasîhati ile İslâmiyetden ayrılmadı.

12 (m. 633) senesinden sonra Hazreti Ömer zamanında Irak üzerine seferler yapıldı. Adî bin Hâtem (radıyallahü anh) Hazret-i Hâlid bin Velîd ile yapılan seferlerin pek çoğuna katılmış, çok büyük kahramanlıklar göstermişti. Yaşlı olmasına rağmen Tay kabilesinin başında gençlerden daha hızlı, daha gayretli daha maharetli savaşırdı. Bu durumu gören Hâlid bin Velîd (radıyallahü anh) Adî bin Hâtem hazretlerini kendisine muavin yapmıştı. Hazreti Ali'nin savaşlarında da sancaktarlık yaparak İslama çok büyük hizmetleri dokunmuştu. Savaşlarda şehit olmayı çok arzu etmişse de şehîd olamadı. Adî bin Hâtem (radıyallahü anh) Kûfe şehri kurulduğu zaman bu şehre gelerek yerleşti. Yaşı oldukça ilerlediği için savaşlara katılamıyordu. Bu sırada Hazreti Ömer şehîd edilmiş, halifeliğe Hazreti Osman seçilmişti. Hazreti Adî bin Hâtem, Peygamberimizin (aleyhisselâm) dâmâdı olmakla Şereflenen yeni Halife Hazreti Osman'a çok muhabbet ederdi. Hazreti Osman Hazreti Adî'nin İslama yaptığı hizmetlerinden dolayı Bağdâd havâlisinin gelirinden istifâde etmek üzere Bağdâd'a gönderdi. Hazreti Osman ve Hazreti Ali'nin şehâdetlerine kadar orada yaşadı. Sonra tekrar Kûfe'ye geldi. Vefât edinceye kadar burada kaldı. İnsanlara nasîhat ederek doğru yola daveti ölünceye kadar devam etti. Müslüman olduktan sonra hiç boşa vakit geçirmeyip, İslama hizmet etmek için çırpındı. Yüzyirmi yaşında, Allahü teâlânın rahmetine kavuştu.

Peygamberimiz (aleyhisselâm)'den 66 hadîs-i şerîf rivâyet etti. Sahih-i Buhârî'de 3, Müslim'de 5 hadîs-i şerîfi vardır. Sünen sahipleri de Müşârün ileyhden hadîs nakletmişlerdir. Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden bazıları:

“Av için yetiştirilmiş köpeğini, Allahü teâlânın ismini anarak salıverdiğin zaman, onun getirdiği avı ye.”

“Sizden biriniz elbette Allahü teâlânın huzûrunda duracak, arada da perde olmayacaktır. Allahü teâlâ ona: Ben sana in’âm edip servet vermedim mi? diye soracak. Adam, evet diyecek. “Sana peygamber göndermedim mi?” diye soracak. Adam, evet diyecek. Sonra adam sağına bakacak Cehennem’den başka bir şey görmeyecek. Soluna bakacak, yine Cehennem’den başka bir şey görmeyecektir. O halde bir yarım hurma ile de olsa Cehennemden korununuz. Buna da gücünüz yetmiyorsa tatlı dil ve güzel söz ile konuşmaya çalışınız.”

“Bir kimse bir şeyi yapmak veya bırakmak için yemîn eder, sonra onun tersini yapmayı takvâya uygun görürse onu yapsın.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Ensâb-ul-eşrâf, sh. 276

2) Üsûd-ül-gâbe, cild-3, sh. 392

3) Tabakât-ı İbn-i Sa’d, cild-2, sh. 164, cild-6, sh. 118

4) El-İsâbe, cild-2, sh. 468

5) El-İstiâb, cild-3, sh. 141

6) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-4, sh. 255